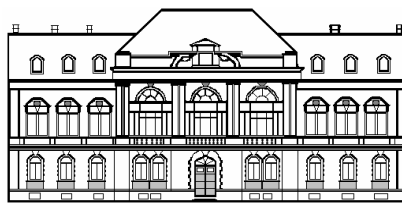

MISKOLCI
EGYETEM
UNIVERSITY OF MISKOLC

MTA MISKOLCI TERÜLETI
BIZOTTSÁGA

NYELVI KÖZVETÍTÉS A DIGITALIZÁCIÓ KORÁBAN

című alkalmazott nyelvészeti konferencia

ABSZTRAKTFÜZET

A konferencia időpontja: 2019. január 23. (szerda)

A konferencia helyszíne: Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet
3515 Miskolc, Miskolc-Egyetemváros, A/6. épület XX. előadó

Amtmann-né Hédervári Zita

iparművész-tanár

Edelényi Nyitott Ajtó Baptista Oktatási Központ

taurzit@gmail.com

Történetek a szinterminológia tárgyköréből

2018 novemberében jelent meg *A színek és a színnevek világa* című tanulmánykötet a Tinta Kiadó gondozásában. A tanulmányok jelentős része nyelvészeti indíttatású, fizikai, kultur- és művészettörténeti témákon kívül a szinterminusokkal foglalkozik. 12 idegen nyelv színelnevezéseit veti egybe a magyar nyelv színneveivel. Mivel a színek világára vonatkozóan a kötet terminológiai ismertetést nem tartalmaz, annak egyik szerzője azt javasolta, foglaljam össze a színtannal kapcsolatos, legfontosabb ismereteket. Az előadás célja azoknak a szakkifejezéseknek a megismertetése, amelyek érzésekkel, érzelmekkel és színhasználati történésekkel foglalkoznak, és különböző képanyag alapján festészeti hatásokat mutatnak be. Előadásom segítséget nyújthat a szinterminológia tanulmányozásához. Az alapszín és az alapszínnev magyarázatából kiindulva jutunk el olyan fogalmak meghatározásához, mint a hideg és a meleg színek, a komplementer színek, nyomdai raszter, színkeverési módok, tompított színtónusok, (sfumato) stb.

Barna László

magyar-német szakos bölcész és tanár, tudományos segédmunkatárs
ME, BTK, MFI, Német Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
metalepszis@gmail.com

Műfordítási polémiák: "[A] fordítások közös sorsa a lassú elkopás"

Előadásomban eddigi kutatásomat összegzem, mely Szabó Lőrinc azon fordításairól szól, melyeket a német nyelvű klasszikus prózairodalomból ültetett át. Egy rövid, (mű)fordításelméleti bevezetőt követően olyan kérdéseket vázlok fel, vajon miért van az, ha minél pontosabb egy szöveg nyelvi szempontból, annál pontatlanabbá válik fordításként. Mi az oka annak, hogy minél jobban értünk egy szöveget, annál nehezebben tudjuk lefordítani azt? Miért éppen a fordíthatatlannak tartott szövegeknek van a legtöbb fordításuk? Miért van szükség egyáltalán az újrafordításra? Meddig tart a fordítás és mikortól beszélünk adaptációról? Miért nem használható a fordítástudomány deskriptív nyelvészeti terminológiája szépirodalmi szövegek fordításelemzése során? A műfordító munkájával szemben támasztott elvárások természetesen teljesíthetetlenek, a műfordítás minden esetben – vagy a szemantikai folyamat legalább kétfelé nyílása okán, vagy az adekvát célnyelvi kulturális referencia hiánya miatt – erős kompromisszumokkal jár. Ezután ilyen kompromisszumos megoldásokról, művészi szövegmegszólaltatásokról, leírási módokról szólok olyképp, hogy néhány klasszikust kiválasztva – az autográf margináliákat kulcsponthoz értelmességi keretnek tekintve – példákkal illusztrálom Szabó Lőrinc „műfordítói stratégiáit”.

Bazsóné dr. Sörös Marianna

egyetemi adjunktus

Miskolci Egyetem, BTK, MFI, Német Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék
soresm69@gmail.com

Digitális nyelvtanulás – áldás vagy átok?

Napjaink digitális eszközei új lehetőségeket kínálnak a nyelvtanulásban, melyek segítségével szabadabban, élvezetes módon sajátíthatják el a tanulók a választott idegen nyelve(ke)t. A mai kor igénye mindenképp a módszertani fejlődés, ami nagymértékben növelheti a nyelvtanulók motivációját és kitartását kortól függetlenül. Szeretném megvizsgálni a digitális eszközök alkalmazási lehetőségeit az iskolai oktatásban, iskolán kívüli nyelvtanulásban és felmérni, hogy valóban konkurenciát jelentenek-e a hagyományos, könyvalapú nyelvtanuláshoz képest. Fontos kérdésnek tartom azt is, hogy a nyelvtanulás melyik szakaszában milyen digitális eszközt/módszert célszerű alkalmazni, melyik módszer milyen készségeket fejleszt. Nem szabad elfelejteni, hogy a módszertani megújulás új kihívások elé állítja a nyelvtanárokat. Előadásom célja az is, hogy a digitális oktatásban rejlő lehetőségeket és nehézségeket a tanár oldaláról is megvizsgálja.

Dr. Bódi Zoltán PhD

osztályvezető, Magyar Nyelvstratégiai Intézet
Anyanyelvoktatási, Infotechnológiai és Média Osztály
bodi.zoltan@manysi.hu

Hivatalos kommunikáció a digitalizáció korában

Az internetes és digitális kommunikáció korszakában az igazságszolgáltatás, a végrehajtó és a törvényalkotó hatalmi ág kommunikációja új környezetbe került. Az összefoglalóan csak

hivatalos kommunikációnak nevezhető szakterületek hozzáférhetősége és nyilvánossága megnőtt, a média és az érintett állampolgárok elvárásai is egyre határozottabban jelentkeznek a hivatalos szövegek közérthetőségével.

Előadásomban áttekintem a hivatalos kommunikáció digitális korszakra jellemző nyilvánossági formáit, és a közérthetőség követelményeit, valamint az azoknak való megfelelést vagy éppen a megfelelés akadályait. A média, a kormányzati stratégiák és a mindenkori ügyfelek elvárásait ismertetem.

Felvázolom azokat a főbb nyelvstratégiai lépéseket, amelyek elvezethetnek addig, hogy a külső hivatalos kommunikáció hozzáférhetőbb, közérthetőbb, hatékonyabb lehessen.

Csetneki Sándor

közösségszervezés hallgató (humánfejlesztés szakirány)

PTE-BTK

cssandor@gmail.com

Digitális eszközök és időmenedzsment az autodidakta nyelvtanulásban

Az autodidakta nyelvtanulás eszközkészlete, avagy hogyan tanuljunk egyedül (vagy majdnem egyedül), és akár "ingyen" nyelveket; különös tekintettel az okostelefonokra és más digitális eszközökre, applikációkra (Duolingo, Memrise, AnkiDroid, YouTube, PenPal oldalak, stb). És hogyan találjunk a nyelvtanulásra időt akkor is, ha egyébként elfoglaltak vagyunk? Milyen megoldásokkal teremthetünk magunk körül célnyelvi környezetet? És miképp segítik ezek az eszközök a motiváció hosszútávú fenntartását?

Dr. habil. Dobos Csilla

egyetemi docens, intézetigazgató

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék

doboscsilla52@gmail.com

Funkcióígés szerkezetek a vádlottak padján – A funkcióígés szerkezetek jellemzői a Miskolc Jogi Korpusz szövegei alapján

A funkcióígés szerkezetek rendszerint a vádlottak padján foglalnak helyet a nyelvészeti tárgyalóterekben. Legfőbb vád ellenük, hogy feleslegesek, terpeszkedőek, terjengősek, hivataloskodóak, idegenszerűek, használatuk pedig indokolatlan, hiszen a szerkezet főnévi komponenséből képzett szinonim igével helyettesíthetők (pl. kihallgatást fogatosít – kihallgat, döntést hoz – dönt stb.).

Előadásom célja a funkcióígés szerkezetek védelme és annak bizonyítása, hogy számos esetben a „tevékenységük” nem bűncselekmény, hanem a közjó szolgálatára végzett feladat. A funkcióígés szerkezetek használatának egyik kitüntetett terepe a jogi szakmai nyelvhasználat, ezért kutatásaim forrása az ún. Miskolc Jogi Korpusz (MJK), amelyet az elmúlt években hoztak létre jogász, nyelvész és informatikus szakemberek. A MJK szövegeinek elemzése (2,4 millió szövegszó) lehetővé teszi azoknak az objektív okoknak a feltárását, amelyek a funkcióígés szerkezetek használatát indokolják.

Dodé Réka

tudományos segédmunkatárs

MTA Nyelvtudományi Intézet, ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola

dode.reka@nytud.mta.hu

A terminológia és a gépi fordítás viszonya – A szakszövegek szerepe

A cím azt sejteti, hogy a gépi fordításnak közvetlen eleme a terminológia, és hogy a gépi fordító rendszerek megalkotásában relevánsak a terminológia adatbázisok. Ez igaz lehet a szabály alapú rendszereknél.

A mai gépi fordító rendszerek – gépi tanulással – lefordított szöveggel, párhuzamos korpuszok segítségével működnek. Ez a technológia nem teszi lehetővé, hogy lexikai adatbázisok közvetlenül tanító anyagként szolgáljanak. Ugyanakkor a fordítást segítő technológia, a CAT rendszerek, fel tudják használni az előre elkészített terminológiai adatbázisokat.

A kulcsszerepet tehát a betanító adatok minősége és mennyisége játssza. Igazán segíteni a gépi fordítás minőségének javulását a tiszta, doménspecifikus, párhuzamos korpuszok tudják. 2018 októberében indult egy a betanító anyagok előkészítésére, annotálására irányuló nemzetközi projekt, melynek koordinátora az Intézet. Előadásomban a jelenlegi gépi fordító rendszerekről és projektről fogok beszélni.

Dr. habil. Domonkosi Ágnes

főiskolai tanár, tanszékvezető

Eszterházy Károly Egyetem, BME Magyar Nyelvészeti Tanszék

domonkosi.agnes@gmail.com

Nyilvánosság és társas deixis a közösségi oldalak diskurzusaiban

Az előadás célja annak bemutatása, hogy a közösségi oldalak diskurzusaiban a megnyilatkozások nyilvános, sokak által elérhető jellegének milyen hatásai vannak a társas deixis működésére, a megszólítások használati módjaira. A jelenség tárgyalása strukturálatlan megfigyelésből származó adatokon kívül néhány, a nem személyes oldalak diskurzusait tekintve prototipikusnak tartható, hosszabb társalgás elemzésére épül. A használt társas deiktikus elemek szerepének bemutatása révén az előadás rávilágít, hogy a közösségi oldalak kommunikációs helyzete hogyan értékeli át a nyelvhasználati színtereknek a nyilvánosság foka szerinti fokozatait: az intim, a személyes, a társadalmi és a közéleti közlésmódok skáláját. Az elemzés eredményei alapján a társas deixis használati módjai hozzájárulnak ahhoz, hogy a közösségi oldalakon a személyesnek szánt kommunikáció is válhat társadalmi szerepűvé, illetve ahhoz is, hogy a nyilvánosnak, közéletinek szánt megnyilatkozások gyakran eltolódnak a személyesebb stílus felé.

Erdei Tamás

tanársegéd

SZTE JGYPK Magyar és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék

erdeit@jgypk.u-szeged.hu

Diskurzusjelölők gépi felismerése

A diskurzusjelölő kategóriába eső szavak, kifejezések fontossá váltak a diskurzuselemzéssel foglalkozók számára, mivel fontos funkciót töltenek be: információval szolgálnak többek között arról, hogy egy szöveg létrehozója hogyan viszonyul az általa közölt tartalmakhoz, hogyan szerkesztette azokat, vagy hogy a szöveg egyes részei hogyan függenek össze egymással. Ezek azok az okok, amelyek miatt hatékony gépi azonosításukra is felmerült az igény, hiszen a szöveg és létrehozója közti viszonyok kimutatása hozzájárulhat olyan

területek fejlesztéséhez, mint az információkinyerés, a szentimentelemzés vagy az ember-gép kommunikáció. Az előadásban bemutatok néhány módszert, nyelvtechnológiai megoldást azok közül, amelyeket eddig használtak a diskurzusjelölők számítógépes azonosítására, és utalok a most jellemző trendekre ezen a területen.

Faludi Andrea

kiemelt projektvezető

LEG Magyarország Zrt., KRE BTK Termik; ELTE BTK

faludiandi@gmail.com

Az elektronikus dokumentáció és terminológia kapcsolata

A dokumentációval foglalkozó szakterület a dokumentumok gyűjtésével, elemzésével, osztályozásával és tárolásával foglalkozik, hogy az információt visszakereshetővé tegye különböző felhasználásra, különböző felhasználóknak, különböző célokból. A dokumentáció – épp úgy, mint a terminológia – interdiszciplináris, abban az értelemben, hogy bármely tudományág vagy emberi tevékenység alkalmazhatja azt (Cabré 1999: 50). A modern dokumentációk jellemzője, hogy gyakran nagyméretűek; több dokumentációegységből állnak; folyamatosan változtatandók, a változások gyakran csak a dokumentumok kis részét érintik és sok nyelven készülnek „szinte egyszerre”. A dokumentáció készítése és fordítása egy összetett, több lépésből álló folyamat, melyek gyakorlati értelemben nem függetleníthetők egymástól, egyfajta folyamatos kölcsönhatásban állnak. A dokumentáció szinte minden területén, így a műszaki dokumentáció írásában (technical writing) és fordításában (többnyelvű dokumentációkészítés) is kiemelt jelentőséggel bír a terminológia mint minőségbiztosítási tényező (Faludi 2017). Cabré, M. T., 1999. Terminology: Theory, Methods and Applications. Amsterdam: John Benjamins.

Faludi, A., 2017. A dokumentáció mint információtudomány és a terminológia kapcsolata. Alkalmazott Nyelvtudomány, <http://alkalmazottnyelvtudomany.hu/wordpress/wp-content/uploads/FaludiA.pdf>.

Dr. H. Tomesz Tímea

főiskolai docens

EKE, BMK, Magyar Nyelvészeti Tanszék

tomesztim@gmail.com

A szaknyelvi kommunikációs készség fejlesztésének szerepe sportolóknál

Előadásom célja, hogy a sportoktatás jellemzőiből kiindulva megvizsgálja a szaknyelv szerepét, a szaknyelvhasználattal kapcsolatos elvárásokat, annak jellemzőit, illetve azt, hogy egy sportág szaknyelvének ismerete mennyiben befolyásolja az oktatás hatékonyságát. A szaknyelv fontos szerepet tölt be az ismeretszerzésben az oktatási rendszeren belül, valamint az azon kívüli tanulási folyamatokban is. Az ismeretek elsajátítása szorosan összefügg a szakmai mentális lexikon nagyságával, szerveződésével, az üzenetek megértése és produkciója szempontjából ugyanis alapvető fontosságú az a rendszer, amely a szavak jelentését, valamint a rájuk vonatkozó információkat tartalmazza. Előadásomban két közelmúltban végzett kérdőíves kutatás eredményeit felhasználva mutatom be a szaknyelv használatának jellemzőit. Az egyik felmérésben sportoló gyerekek szaknyelvismeretét mértem, a másikban pedig leendő sportoktatók szaknyelvi kommunikációs készségfejlesztéssel kapcsolatos attitűdjét vizsgáltam.

Hardiné Dr. Magyar Tamara

nyelvtanár

Széchenyi István Egyetem, Idegen Nyelvi Oktatási Központ

tamara@sze.hu

Az "Osservatore Romano" című napilap bemutatása (Politikai és diplomáciai nyelvhasználat a vallás nyelvhasználatában)

A vallás nyelvhasználata az újságírás és az egyházi közlemények útján kapcsolható a politikai, illetve diplomáciai nyelvhasználathoz, regiszterhez. Az egyházi sajtó jelentős számban kötődik az egyházi, lelki vezetők üzeneteihez. A vallás, a teológia témáin túl az egyházi diplomácia közleményei napi, profán témákat is bemutatnak, társadalompolitikai, gazdasági, kulturális problémákat egyaránt tárgyalnak, egyben hitbéli és életvezetési tanácsokat adnak. Az "Osservatore Romano" a Szentszék (Vatikán) hivatalos napilapja. Az előadás a lap sokarcúságát, a teológiai és a napi témáinak sokrétűségét kívánja a hagyományos nyelvészeti elemzések útján szemléltetni. Az elemzés a lap olasz nyelvű változata alapján, olasz nyelvi példák felhasználása alapján készül nem csupán az olasz nyelv és a vallás ismerőinek.

Dr. Juhász Valéria

főiskolai docens

SZTE JGYPK

juhaszvali@gmail.com

Beszédértés, hallás utáni szövegértés, hallott szöveg értése

Az új Nat-tervezetben mind az alsó tagozatosokra, mind a felső tagozatosokra vonatkozóan a címben említett fogalmak tartalma valamelyest meghatározott. A beszédértés tartalmi kereteit a hallás utáni megértésbe ágyazták, melyek a következőket tartalmazzák: megérti a szóbeli utasításokat, kérdéseket, az életkorának megfelelő szöveg tartalmát; mozgósítja a hallott szöveg tartalmával kapcsolatos ismereteit, élményeit és tapasztalatait, és összekapcsolja azokat, megérti az életkorának megfelelő nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a beszédhelyzetnek megfelelően reagál, illetve ismer és alkalmaz a hallott szöveg értésére vonatkozó stratégiákat. Előadásomban ezeket a szakirodalomban is gyakran összemosódó fogalmakat igyekszem körülhatárolni, illetve bemutatok olyan hallásértés-fejlesztési stratégiákat, amelyek a mindennapi oktatási gyakorlatban kevésbé ismertek.

Dr. Kalcsó Gyula – Ertl-Bakos Balázs

főiskolai docens

Eszterházy Károly Egyetem, BMK, Magyar Nyelvészeti Tanszék

kalcsogyula@uni-eszterhazy.hu

A Drupal 8 tartalomkezelő rendszer kézikönyvének magyar fordítása

A Drupal tartalomkezelő rendszer (CMS) a nyílt forráskódú tartalomkezelő és fejlesztői keretrendszerek közül talán a legismertebb, legszélesebb körben használt, továbbá legmegbízhatóbb, legbiztonságosabb szoftver. Világszerte épülnek a segítségével színvonalas, sokszor igen forgalmas közösségi weboldalak. Mivel fejlesztése közösségi elven működik,

ezért alapnyelve az angol, az aktív részvételhez elengedhetetlen az angolnyelv-ismeret. Ugyanakkor az egyes nyelvek drupalos közösségei több-kevesebb tartalmat hoznak létre a Drupalhoz kapcsolódóan világszerte, sőt: az alaprendszer, valamint rengeteg modul is hozzáférhető a világ számos nyelvén. Az igen összetett rendszer kézikönyve terjedelmes szakszöveg, jelenleg az angolon kívül mindössze 10 nyelvre fordították le teljes egészében, köztük magyarra. Az előadás a kézikönyv magyar fordításáról, a fordítás támogatásához létrehozott terminológiai segédletekről, valamint a magyar drupalos közösség fordítási szokásairól szól.

Klenk Márk

terminológus

Offi Zrt

klenk.mark@offi.hu

A terminológia és a minőség a számítógéppel támogatott fordításban

A fordítások minőségértékelésének egyik kulcseleme a megfelelő terminológiahasználat. A CAT eszközök integrált környezetben biztosítanak lehetőséget a terminológia kezelésére, megosztására és a terminológiai adatbázis fordítás közbeni bővítésére. A minőségbiztosítást a fordítástámogató eszközök QA moduljai, továbbá egyéb, a piacon fellelhető alkalmazások könnyíthetik meg. Előadásomban az általános szoftveres minőségellenőrzésen túl betekintést nyújtok a fordítások terminológiai ellenőrzésére használható szoftverek működésébe, felépítésébe és a munkafolyamatokba való integrálhatóságukba, valamint a gyakorlatban történő alkalmazásukra.

Dr. Kovács Tímea

egyetemi adjunktus

KRE, Anglisztika Intézet

kovacs.timea.phd@gmail.com

Interferencia-jelenségek vizsgálata „eredeti” magyar jogi szaknyelvi és angol-magyar fordított szövegekben

Jelen tanulmány célja a jogi szaknyelvben és jogi szaknyelvi szövegek angol–magyar fordításában fellelhető interferencia-jelenségek vizsgálata. Heltai–Dróth–Klaudy (2018) a szaknyelvi (nyelvészeti) és angol–magyar fordított szövegek nyelvészeti kontrasztív szempontú összehasonlítása során tipologizálták az „eredeti” magyar szaknyelvben és a fordított (lektorálatlan) szövegekben fellelhető negatív interferencia-jelenségeket. Megállapították, hogy bár a hibák jellege eltérő a magyar nyelven írt és célnyelvi magyar nyelvre fordított szövegekben a forrásnyelvi interferencia okán, az „eredeti” magyar szaknyelvi szövegben is előfordulnak olyan – nem a forrásnyelvi interferencia által okozott – hibák, melyek a szöveg értését a felhasználó (olvasó) számára nehezítik. Előadásomban a jogi szaknyelvet vizsgálom a fenti kutatás eredményeképpen megállapított hibák előfordulása szempontjából. Vajon a jogi szaknyelvre is alkalmazható-e a fenti tipologizálás, vagy a jogi (eredeti és fordított) szaknyelv más jellegű interferencia mintákat mutat? Az előadás két konkrét – a polgárjog gyakorlatára jellemző adatvédelmi és adásvételi – szerződést vizsgál a fenti szempontok alapján. Az elemzés kiterjed angol – az „eredeti” magyar szaknyelvi szöveghez hasonló – jogi szöveg (szerződés) neurális fordítás során létrejött szövegre is. A neurális fordítás által létrehozott szövegben is az interferencia által eredményezett esetleges hibákat elemzem és tipologizálom, elsősorban abból a szempontból, hogy észlelhető-e az ilyen

jellegű fordítás hatása a célnyelvi magyar szövegben megfigyelhető interferenciajelenségek előfordulására.

Dr. Lakatos-Báldy Zsuzsanna

egyetemi docens; az MFTE elnöke

BGE KKK Kommunikáció tanszék, Magyar Tolmácsok és Fordítók Egyesülete

zszsnnlakatos@gmail.com

Interkulturális kompetencia a fordítás/tolmácsolásban a digitalizáció korában

Korábbi, a vállalati interkulturális kommunikációról írt tanulmányaimban azt javasoltam, hogy a tolmács/fordító szerepét ebben a közegben határozzuk meg (inter)kulturális mediátorként. Az audiovizuális fordítás terén végzett kutatásaim egyik következtetése, hogy a filmfordítás maga interkulturális kommunikáció. Az idegennyelv oktatás módszertanával foglalkozó kutatásom során arra a megállapításra jutottam, hogy a szociokulturális tartalmak hosszú évtizedek óta jelen vannak a nyelvkönyvekben, még hozzá a legelső didaktikai egységtől kezdve. Ha tehát a tolmácsolás/fordítás (a nemzetközi vállalatok kommunikációjától kezdve a filmfordításig) valójában interkulturális kommunikáció, ha a tolmács/fordító bizonyos mértékig kulturális mediátor is, a nyelvtanár pedig egyúttal szociokulturális oktató is, akkor milyen kompetenciákkal kell rendelkeznie egy tolmácsnak/fordítónak, egy nyelvtanárnak, hogy ezeket a szerepeit be tudja tölteni? Milyen elvárásaink lehetnek velük/magunkkal szemben, különös tekintettel arra, hogy tanulmányai(n)k során hogyan is készültünk fel, illetve mi hogyan készítettük fel tanítványainkat erre a szerepre. Mit vár el a szakma, mit vár el az ügyfél és mit vár el a vizsgáztató?

Nézzük meg a kompetenciákat, nézzük meg az elvárásokat és nézzük meg, amit oktatunk.

Dr. habil. Lőrincz Julianna

egyetemi docens

Selye János Egyetem

jel2ster@gmail.com

Ady-versszövegek jelentésének változásai a műfordításban

Az előadással a szerző Ady Endre halálának 100. évfordulójára emlékezik. Ady *Őrizem a szemed, Kocsi-út az éjszakában* c. verseinek angol és orosz variánsában vizsgálja a műfordítási folyamatban, az idegen nyelvű szövegreprodukció során bekövetkezett jelentésváltozásokat.

A jelentésváltozásokat leíró szemantikai keretben vizsgálom. Elsősorban a jelentésbővülés és jelentésszűkülés különböző előfordulásait elemzem Ady ismétléses és ellentétes alakzatainak, sajátosan egyéni nyelvi fordulatainak vizsgálatával. A forrásnyelvi szövegek angol és orosz fordítási variánsaiban elsősorban a műfordító egyéni olvasatából, a célnyelvi kultúrában domináns műfordítói elvekből, a célnyelvi kultúrák szövegalkotó kánonjából, és a forrás- és célnyelvi szövegek keletkezési ideje közötti eltérésekből következően jönnek létre a jelentésmódosulás különböző esetei.

Dr. Ludányi Zsófia

egyetemi adjunktus / tudományos munkatárs

Eszterházy Károly Egyetem, Magyar Nyelvészeti Tanszék / MTA Nyelvtudományi Intézet

ludanyi.zsofia@uni-eszterhazy.hu

A hallgató-oktató írásbeli kapcsolattartás nyelvi problémái internetes fórumok metadiskurzusaiban

A hallgatók és oktatók közötti kommunikáció legtöbb nehézséget rejtő területe a hallgatók írásbeli kapcsolattartási gyakorlata. E tényt az is jelzi, hogy ez a kérdéskör meglehetősen gyakran, még a nyelvi udvariasság egyéb kérdéseinél is meghatározóbb mértékben válik spontán, hétköznapi metadiskurzusok tárgyává. Az előadásban a nyelvmenedzselés-elmélet keretében azt vizsgálom, hogy az internetes fórumokról gyűjtött nyelvi reflexiók alapján milyen típusproblémák figyelhetők meg a hallgató-oktató viszonylat írásbeli kapcsolattartási gyakorlataiban, illetve hogy milyen módon történik a nyelvi problémák kezelése. Az, hogy egy adott közösség tagjai mit érzékelnek nyelvi problémának, nagymértékben függ attól, hogy milyen ideológiák fényében értelmezik a nyelvi helyzeteket. Ezért a kutatás kitér az írásbeli kapcsolattartáshoz kapcsolódó metaszövegben megmutatkozó nyelvi ideológiák szerepére és működésére is.

Magnuczné dr. Godó Ágnes

egyetemi docens, intézeti tanszékvezető

Miskolci Egyetem BTK, Modern Filológiai Intézet, Angol Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék

magnuczagnes@gmail.com

Digitális tananyag diszlexiás nyelvtanulók számára: az ENGaGE project

A sajátos nevelési igényű, ezen belül is a diszlexiás nyelvtanulók inkluzív oktatása komoly kihívás elé állítja a nyelvtanárokat. Amint korábbi projektek (DysTEFL 1-2, CalDys2) és az elmúlt időszakban megélnékülő kutatás (Csizér – Kormos - Sarkadi, 2010; Kormos – Csizér, 2010; Kormos – Kontra, 2008) is jelzi, speciális képzés, tapasztalat és célzott tananyagok híján, sokszor a legjobb megoldásnak a nyelvtanulás, illetve osztályzás alóli felmentés tűnik, ami azonban elveszi ezektől a tanulóktól a lehetőséget, hogy akár részleges nyelvtudást szerezzenek iskolás éveik alatt. Bár korlátozott számban rendelkezésre állnak angol és német nyelvű tananyagok diszlexiás nyelvtanulók számára a nemzetközi tankönyvpiacon, kevés a helyi igényekre szabott, differenciált oktatásra alkalmas kétnyelvű tananyag. A magyar, brit, cseh és lengyel együttműködésben megvalósuló ENGaGE projekt célja egy rugalmas, tematikus elrendezésű angol és német nyelvű feladatbank létrehozása, amely támogatja a 4-8. osztályos diszlexiás tanulók nyelvoktatását A2+ szintig. A feladatbank a Screenager elnevezésű oktatási platformon kerül megvalósításra, amely egy innovatív, tanár/felhasználó által szerkeszthető online felület. Közel 30 beépített feladattípusával és a rugalmasan beékelhető audiovizuális anyagok széles skálájával modern, vonzó felületet biztosít a célközönség számára, és elősegíti a multiszenzoros nyelvoktatási technikák használatát is. Az előadás célja egyrészt annak bemutatása a már elkészült mintamodulok illusztrálásával, hogy a digitális felület hogyan nyújt célzott megoldásokat a diszlexiás nyelvtanulók sajátos problémáira. Ugyanakkor megkerülhetetlen a kérdés, hogyan érhető el az autonóm nyelvtanulás és a célcsoport számára elengedhetetlen interakció, támogatás és követés a regisztrált és nem regisztrált felhasználók számára – ennek a kérdéskörnek az elemzése és a projektben megvalósuló megoldási javaslatoknak az áttekintése képezi az előadás második központi témakörét.

Mátyás Anikó

projekt munkatárs

Miskolci Egyetem BTK, Modern Filológiai Intézet, Angol Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék

ani@favoritnyelvsuli.hu

Digitális kommunikáció és digitális intelligencia a tanulásban – Átok vagy áldás?

Az utóbbi évtizedben az oktatás és pedagógia területével összefüggésben sokat hallani a digitális kompetencia, digitális bennszülött, digitális bevándorló, digitális oktatás fogalmakat. Viszont a digitális intelligencia viszonylag új meghatározásnak számít, dacára annak, hogy – az oktatás minőségének és eredményességének szempontjából – legalább olyan jelentős, mint az említett fogalmak. A digitális kommunikáció pedig a digitális intelligencia készségcsoportjainak és ezzel együtt mindennapjaink szerves része, tehát fejlesztése és tudatosabb beépítése az oktatásba nagyobb figyelmet érdemel. Az előadás az alábbi kérdésekre keresi a választ: Lehet jelentős motiváló ereje a digitális kommunikációnak az oktatásban? Tanulható, fejleszthető, tesztelhető a digitális intelligencia? Létezik digitálisan intelligens tanuló? Befolyásolhatja a digitális kommunikáció használata az oktatás eredményességét?

Dr. Phil. Mészáros Attila

tanszékvezető

Selye János Egyetem, Német Nyelv és Irodalom Tanszék

meattila@gmail.com

A Web 2.0 mint tudásközvetítési környezet a fordításban

Bár a gépi fordítás évek óta egyre inkább teret hódít, a humán fordítás egyelőre még a legmodernebb technológiák alkalmazása mellett is elsődlegesnek számít. A minőségi munkavégzés, az egyre rövidülő határidők betartása és az ügyfelek elvárásai ugyanakkor előbb-utóbb a leginkább "hagyománytisztelő" fordítót is a különböző fordítástámogató eszközök használatára kényszeríti. Bár a piacon egyre több kiforrott és széles körben támogatott szoftver érhető el, az ügyfelek részéről érkező különleges igények, dokumentumformátumok számos esetben eredményezik, hogy a fordító műszaki támogatást kérjen. Az egyes szoftverek gyártói ugyan igyekeznek mindezt átfogó súgók és segédanyagok formájában biztosítani, ám ezek gyakran csak a gyártó által ismert problémák kezelésére szorítkoznak. Éppen az ilyen esetek megoldásában nyújthatnak megfizethetetlen segítséget az olyan technológiák, melyek létrejötte elsősorban a Web 2.0-nek mint közösségi alapú hálózatnak köszönhető. Segítségükkel ugyanis nem csak gyorsabban érhető el pl. egy-egy fordítói közösség tagjai, de ezáltal lényegesen lerövidülnek a releváns információk elérési útvonalai. Többek között a blogok, wikik és egyéb közösségi felületek hálózatosodásával folyamatosan növekvő mértékű tudás érhető el online formában, ahol a mögötte álló szakmai közösség egyúttal az ellenőrzést és verifikálást is képes biztosítani. Az előadás keretében azon Web 2.0-alapú technológiák kerülnek gyakorlati példákön bemutatásra, melyek révén a Web 2.0 mint a fordítói tudásközvetítés releváns tere értelmezhető.

Nagano Robin Lee

nyelvtanár

Miskolci Egyetem, BTK, Modern Filológiai Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék

nyerobin@uni-miskolc.hu

Titles of research articles in sociology: Comparing English and Hungarian titles

Academic articles published in English in international journals in sociology show a wide variety of styles in their titles. The modified or extended noun phrase that is typical of academic titles in general is less common in the field of sociology. Here, two-unit titles are frequent, in which one unit identifies the topic, while the other typically focuses on one aspect of it. This presentation introduces features of titles from a corpus study of 400 English titles in 4 major general sociology journals. It then looks at preliminary results from a smaller-scale study of titles in Hungarian sociology journals in order to explore whether the tendencies seen in English titles are also present in Hungarian titles.

Dr. habil. Órsi Tibor

habilitált főiskolai tanár

Eszterházy Károly Egyetem, Bölcsészettudományi és Művészeti Kar, Anglisztika és Amerikanisztika Intézet

orsitibor@t-online.hu

Tudományos madárnevek vernakuláris megfelelői

A madarak megnevezésére a legtöbb nyelv nagyon gazdag, régóta adatolt szókincssel rendelkezik. A botanika és a zoológia fejlődésével, elsősorban Linnének köszönhetően kialakult a binominális nomenklatúra, amely minden fajt két szóval, kettős névvel írt le. A tudományos elnevezések mintájára a különböző európai nyelvekben is binominális nomenklatúrát vezettek be. Feltételezhető, hogy egy-egy adott nyelvben igyekeztek a tudományos madárneveket és azok anyanyelvi megfelelőit összeegyeztetni. Előadásomban a tudományos terminológia és a vernakuláris (angol, francia, német és magyar) terminológiák viszonyát vizsgálom. Egyetlen jellemző tulajdonságra, a színnevek feltételezett párhuzamos használatára fókuszálok. Azzal szembesültem, hogy a tudományos madárnevek megfelelőit nem automatikus fordítás eredményeképpen állapították meg. Egy-egy anyanyelvi binominális madárnév kiválasztását és fennmaradását számos tényező befolyásolta.

Dr. Pethő József

főiskolai tanár

Miskolci Egyetem, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet

pethojos@gmail.com

„Én írok kommentet Önnek...” A stílus szociokulturális rétegzettsége hírportálok kommentjeiben

Az utóbbi egy-két évtizedben a hagyományos kommunikációs színterek mellett látványos módon egyre nagyobb szerepet kap az internet. Ebből következően dinamikusan gyarapodik ennek a nyelvhasználati területnek a nyelvészeti, főként szociolingvisztikai szempontú leírása is. A „netnyelvészeti” vizsgálatok ezidáig nagyrészt általános jellegű megállapításokat eredményeztek, így például az internetes nyelvhasználatot a beszélt nyelvhez közelítő sajátosságokról, strukturális jellemzőkről, mint az emotikonok, képi elemek használata, a

lehetséges műfajtipológiáról stb. A jelen előadásban magam viszont más jellegű: specifikus, nevezetesen stilisztikai megközelítésre vállalkozom, mégpedig egy sajátos – a felmérések szerint mindennapjainkban fontos kommunikációs szerepet betöltő – internetes szövegtípushoz tartozó szövegek, hírportálok kommentjeinek stíluselemzésével. Ehhez az elméleti háttérrel a funkcionális kognitív stilisztika adja, fő szempontom pedig a stílus szociokulturális rétegzettsége.

Rási Szilvia

doktorandusz

Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

szilviarasi@gmail.com

Diskurzushibridizáció a tudományos szövegek címadása során

Napjainkban az tudományos írás (academic writing) mint kutatási terület egyre nagyobb szerepet kap a tudományos diskurzusban, különösen nemzetközi színtereken. Ellenben a tudományos írás szerves részét képező címadással mind nemzetközi, mind hazai viszonylatban csekélyebb számú tanulmány jelent meg. A jelenleg még csupán kezdeti fázisban tartó kutatás a hazai tudományos írással kapcsolatos szakirodalmat kívánja bővíteni. Az előadás arra világít rá, hogy az utóbbi időkben a tudományos szövegek címei egyre inkább elmozdultak a figyelemfelkeltés irányába: az adatokból kiolvasható, hogy a címadás során jelen van a diskurzushibridizáció. A vizsgálat arra fókuszál, hogy a címek jellemzően melyik funkciótól távolodnak el, és melyikhez közelítenek leginkább. Az elemzésekből kiolvashatók bizonyos tendenciák, irányvonalak, előadásomban ezt kívánom bemutatni.

Dr. Seidl-Pécs Olívia

egyetemi docens

BME GTK Idegen Nyelvi Központ

olivia@inyk.bme.hu

Korpusznyelvészeti kutatások a fordítástudomány szolgálatában

A fordítástudomány tudományos diszciplínává válása együtt járt új kutatási módszerek előtérbe kerülésével. A nyelvészeti kutatások között is viszonylag fiatal területnek számító korpusznyelvészeti módszer elterjedése erőteljesen hozzájárult a fordított szövegek kutatása terén bekövetkezett paradigma váltáshoz, azaz a preskriptív megközelítést felváltó deskriptív szemlélet elterjedéséhez. A számítógépes technológia rohamos fejlődésének köszönhetően a korpuszok ma már meghatározó erőforrások a teljes fordítói szakma számára és keretet biztosítanak a legtöbb fordítástudományi kutatáshoz.

Előadásomban a fordítástudomány számára meghatározó nemzetközi és hazai korpuszalapú kutatásokkal kívánok foglalkozni, melyek között kiemelt figyelmet szentelek az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola Fordítástudományi Doktori Programjának kutatásaira. Továbbá kitérek a fordítástudomány területén végzett korpuszalapú vizsgálatok legjellemzőbb nehézségeire és veszélyeire, valamint a korpusz összeállításánál és lekérdezésénél meghatározó szempontrendszerre.

Dr. Sermann Eszter

adjunktus

SZTE BTK Olasz Nyelvi és Irodalmi Tanszék

eszter.sermann.lingo@gmail.com

Adatkategóriák és definíciótípusok az IATE 2 adatbázisban

Az IATE, az Európai Unió intézményközi terminológiai adatbázisa, az uniós terminológia elsődleges referenciaforrása 2018 novemberétől megújult formában érhető el, a bejegyzések számos adatkategóriát tartalmaznak nyelvfüggetlen, nyelvi szinten, valamint a terminusok szintjén. Az adatbázisban a bejegyzések fogalomalapú megjelenítési módot tükröznek, azaz egy fogalomhoz lehetőség szerint egy adatlap tartozik. A bejegyzések alapvető fontosságú eleme a definíció, amely a hozzá kapcsolódó kiegészítő információkkal együtt (pl. a definíció referenciája) a nyelvi szinten jelenik meg. A fogalomalapú megjelenítés esetében a definíciónak központi szerepe van, mivel a fogalmak tartalma és terjedelme a definíció segítségével írható le. Az előadás célja az IATE adatbázisban a *Foglalkoztatás és Munkakörülmények* tárgykörön belül néhány angol és magyar nyelvű, a fogyatékosághoz kapcsolódó bejegyzés vizsgálata, különös tekintettel a terminológiai definíciótípusok formai elemzésére.

Dr. Simigné dr. Fenyő Sarolta

ny. egyetemi docens

nyugdíjas

sarolta.simigne@gmail.com

A színnevek fordítása és az ekvivalencia

Arra vonatkozóan, hogy a fordítás mikor tekinthető az eredetivel egyenértékűnek, a fordítástudomány képviselői különböző kritériumok alapján más és más ekvivalencia típusokat javasoltak. Jelen tanulmány Anthony Pym ausztrál származású, Spanyolországban tevékenykedő professzornak és fordításkutatónak a természetes és az egyirányú ekvivalenciára tett javaslatát mutatja be, amelyről maga a szerző állítja, hogy hipotetikus jellegű és csak bizonyos szituációkban valósítható meg. Az elméleti bevezetést követően a dolgozat azt vizsgálja, hogy Pym erősen kulturális indíttatású ekvivalencia-felfogása miként érvényesíthető a színnevek fordításakor. Elsőként azt derítjük ki, milyen jelentéseket hozdozhat a *L'Europe verte* szó szerinti fordítása, a *green Europe*, illetve a *zöld Európa*. Másodikként az angolban a hét napjait megelőző színnevek jelentésére és fordítási megfelelőire utalunk, majd Molnár Ferencnek *A Pál utcai fiúk* című regényében előforduló piros és vörös színnevek természetes és egyirányú ekvivalenciát szemléltető fordítását mutatjuk be. Az előadás azt a végkövetkeztetést fogalmazza meg, hogy mivel a leggyakrabban használt alapszínnevek rendelkeznek szótári megfelelővel, fordításuk során, annak irányától függetlenül – egy-két kivételtől eltekintve – a természetes ekvivalencia valósul meg.

Dr. Szabó Csilla

képzésvezető, szakfordító

BME TFK

szcsilla@inyk.bme.hu

Új irányok a szakfordítóképzésben

Az előadás áttekinti azokat az új tendenciákat és folyamatokat, amelyek az elmúlt évtizedben a szakfordítóképzést jellemzően formálták. A változásokat egyfajta láncreakciós szempontból vizsgáljuk: milyen technológiai újdonságok (gépi fordítás, digitalizáció) alakítják ma a fordítói iparágat, mennyire befolyásolják ezek az új trendek a fordítópiacon, és hogyan tudnak mindezekkel lépést tartani a képzőintézmények. Az előadás egy szélesebb, nemzetközi kontextusból kiindulva vizsgálja a magyar képzőintézmények lehetőségeit, vagyis azt, hogy milyen ma egy piacképes szakfordítóképzés.

Szabóné Dr. Papp Judit

egyetemi docens

Miskolci Egyetem BTK, Modern Filológiai Intézet, Angol Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék

nyejudit@uni-miskolc.hu

Az anyanyelv interferenciája magyar anyanyelvű beszélők angol nyelvű diskurzusaiban a VOICE-korpusz alapján

A nyelvészeti kutatások szempontjából a digitalizáció egyik igen fontos eredménye a nagyméretű korpuszok létrehozása és rendelkezésre bocsátása. A prezentáció ezek egyike, a VOICE-korpusz anyagát (Vienna-Oxford International Corpus of English) veszi alapul. Mivel ma már az angol nyelven folyó diskurzusok többségében anyanyelvi beszélő nem szerepel, a korpusz olyan angol nyelvű interakciókat foglal magában, amelyekben anyanyelvi beszélő csak elvétve szerepel, így alkalmas az angol mint világnyelv (English as Lingua Franca vagy English as Global Language) sajátosságainak vizsgálatára. A prezentáció a szókincre és a nyelvtani szerkezetekre fókuszálva azt vizsgálja, hogy a magyar anyanyelvű résztvevők diskurzusaiban jelen van-e – az angoltól nagymértékben eltérő jellegű, szintetikus-agglutináló – anyanyelv interferenciája és ha igen, milyen módon.

Dr. Szanyi Ildikó

német nyelvtanár, gyakorlati oktatásvezető

MSZC Berzeviczy Gergely Szakgimnázium

ildiko.szanyi@gmail.com

Szakmai nyelvoktatás a digitalizáció korában

Az iskolarendszerű szakmai idegennyelv-oktatás módszereinek megválasztása során a nyelvtanárnak a gazdasági élet diktálta trend mellett az adott szakma kerettantervi követelményeinek is meg kell felelnie. Napjainkban egyre több, az oktatáspolitikával összefüggő pedagógiai és pszichológiai kutatási eredmény lát napvilágot, melyek középpontjában új, innovatív nyelvtanítási módszerek állnak. Ezzel párhuzamosan, a szakgimnáziumok bevezetésével, az adott szakma szókincsének elsajátítása, szakmai szituációkban történő helyes alkalmazása nem csak a tudományos élet, hanem az iskolai nyelvoktatás egyik alapkérdésévé is vált. Vajon ezek az új, innovatív módszerek csak az általános nyelvoktatásban alkalmazhatók, vagy a szakmai idegen nyelvek oktatási folyamatába is átültethetők? Előadásomban bemutatom a turisztikai szaknyelv iskolarendszerű oktatásának feltételeit és lehetőségeit, valamint olyan innovatív oktatási módszereket, melyek közelebb hozzák a száraz szaknyelvet korunk ún. Z generációjához.

Ugrin Zsuzsanna

tanársegéd

BME GTK Idegen Nyelvi Központ, Tolmács- és Fordítóképző Központ

ugrinzsuzsa@gmail.com

Felhők felett az ég? (A szöveg és a CAT-es csoportprojektek)

A fordítási környezetek (CAT-eszközök) használatakor a szöveg szegmensekre bontása óhatatlanul kihat annak fordítói befogadására, feldolgozására és átváltására. Ilyenkor fennáll annak kockázata, hogy mind a fordítás, mind a lektorálás "megreked" a mondat szintjén, így a folyamat végeredményeként keletkező szövegből kimaradnak a szövegszintű kohézió célnyelvi elemei, vagy következtelenül, esetleg a forrásnyelvi mintázatot tükrözve jelennek meg benne. Kutatásaim célja az, hogy a CAT-es környezetben készült fordítások minél nagyobb korpuszán vizsgálják a szövegszintű kohézió minőségét. A legfrissebb eredmények a BME szakfordítóképzésének hallgatói által 2018 tavaszán, memoQ szerveres csoportprojekt keretében angolról magyarra fordított betegtájékoztatók mintegy 30 ezer szövegszavas korpuszából származnak: a kutatás a fordítás, lektorálás és szuperlektorálás fázisait követve tárja fel a CAT-es környezetben fordított, majd onnan kiemelt szövegek mondat feletti szintű változásait.

Dr. Varga Éva Katalin – Dr. Fogarasi Katalin – Nagy Borbála

nyelvtanár

Semmelweis Egyetem, Nyelvi Kommunikációs Igazgatóság

vekati@gmail.com

Orvosi kommunikáció fejlesztése szaknyelvi órán

Az utóbbi évtizedben a nyelvtanulás motivációjának és az elvárt nyelvtudás minőségének átalakulását tapasztalhatjuk. A szakmai kihívások – ösztöndíjak, szakmai gyakorlatok és külföldi munkavállalás – hallgatóinktól naprakész, azonnal alkalmazható szaknyelvtudást kívánnak meg. A Semmelweis Egyetemen a hallgatók igényeinek megfelelően újítjuk meg a szaknyelvoktatást. A kurzusok tematikájában a hagyományos szaknyelvi témakörök helyett a szaknyelvi készségek kerülnek a középpontba. Hallgatóinkat olyan, a tanulmányaik és későbbi munkájuk során jól hasznosítható szaknyelvi készségek alkalmazására készítjük fel, mint például a differenciál-diagnosztikailag releváns betegkikérdezés, anamnéziszfelvétel, betegtájékoztató, vagy referálás a SBAR standard szerint. A szaknyelvvórákon az orvosi (fogorvosi, gyógyszerészi) kommunikációt szimulált szakmai szituációkban, szakember-beteg és szakember-szakember párbeszédekben, szerepjátékokban gyakorolhatják.